

Lieta C-590/23

**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas
Reglamenta 98. panta 1. punktu**

Iesniegšanas datums:

2023. gada 25. septembris

Iesniedzējtiesa:

Bundesgerichtshof (Vācija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2023. gada 14. septembris

Prasītāji un revīzijas sūdzības iesniedzēji:

CG

YN

Atbildētāji un atbildētāji revīzijas tiesvedībā:

Pelham GmbH

SD

UP

Pamatlietas priekšmets

Autortiesību un blakustiesību pārkāpums, izmantojot fragmentus no citu personu fonogrammām “*sampling*” veidā.

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam par Direktīvas 2001/29/EK par dažu autortiesību un blakustiesību aspektu saskaņošanu informācijas sabiedrībā 5. panta 3. punkta k) apakšpunkta interpretāciju

Prejudiciālie jautājumi

1. Vai [autortiesības] ierobežojošais tiesiskais regulējums attiecībā uz izmantošanu stilizācijas [*pastiche*] nolūkā Direktīvas 2001/29/EK 5. panta 3. punkta k) apakšpunkta izpratnē ir visiem pārējiem gadījumiem piemērojama norma, kas katrā ziņā attiecas uz māksliniecisku konfrontāciju ar jau iepriekš pastāvējušu darbu vai citu atsauces objektu, tostarp uz *sampling*? Vai stilizācijas jēdzienam ir piemērojami tādi ierobežojoši kritēriji kā prasība pēc humora, stila atdarināšanas vai veltījuma?

2. Vai izmantošanai “stilizācijās” [vācu valodas versijā “*zum Zwecke*”, proti, stilizācijas “nolūkā”] Direktīvas 2001/29/EK 5. panta 3. punkta k) apakšpunkta izpratnē ir nepieciešams pierādīt izmantotāja nodomu stilizācijas nolūkā izmantot ar autortiesībām aizsargātu objektu, vai arī pietiek ar to, ka stilizācijas raksturu atpazīst tas, kam ir zināms ar autortiesībām aizsargāts objekts, uz kuru [stilizācija] atsaucas, un kam piemīt stilizācijas uztverei nepieciešamā intelektuālā izpratne?

Atbilstošās Savienības tiesību normas

Direktīvas 2001/29 5. panta 3. punkta k) apakšpunkts

Atbilstošās valsts tiesību normas

Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte (Urheberrechtsgesetz) [Likuma par autortiesībām un blakustiesībām (Autortiesību likuma); turpmāk tekstā – “*UrhG*”] 51. a pants

Īss pamatlietas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 Mūzikas grupa “*Kraftwerk*”, kuras sastāvā bija pirmais prasītājs un otrās prasītājas tiesību priekštecis, 1977. gadā publicēja fonogrammu, kurā ir iekļauts skaņdarbs “*Metall auf Metall*”. Otrais un trešais atbildētājs ir skaņdarba “*Nur mir*” komponisti, kuru pirmā atbildētāja ierakstīja 1997. gadā izdotajā fonogrammā.
- 2 Prasītāji apgalvo, ka atbildētāji elektroniski nokopēja vienu aptuveni divas sekundes ilgu ritma secības fragmentu (“*sample*”) no skaņdarba “*Metall auf Metall*” un iekļāva šo fragmentu, secīgi to atkārtojot, skaņdarbā “*Nur mir*”, lai gan tiem bija iespēja pašiem ierakstīt šo secību. Tādējādi tie esot pārkāpuši viņu [prasītāju] kā fonogrammas producentu autortiesību blakustiesības. Prasītāji vērsās pret atbildētājiem tostarp ar prasījumu par darbības pārtraukšanu, informācijas sniegšanu un fonogrammu izsniegšanu iznīcināšanas nolūkā.
- 3 *Landgericht* [apgabaltiesa] prasību apmierināja. Atbildētāju apelācijas sūdzība par šo spriedumu bija nesekmīga. Pēc atbildētāju revīzijas sūdzības lieta tika nodota atpakaļ apelācijas tiesai. Pēc tam, kad otrā apelācijas sūdzība atkal tika noraidīta un pret to vērstā revīzijas sūdzība bija nesekmīga, *Bundesverfassungsgericht*

[Federālā Konstitucionālā tiesa] atcēla revīzijas tiesvedības spriedumus un otro apelācijas spriedumu un nodeva lietu atpakaļ iesniedzējtiesai. Trešajā revīzijas tiesvedībā tā uzdeva Tiesai prejudiciālus jautājumus, uz kuriem tā atbildēja (spriedums, 2019. gada 29. jūlijs, C-476/17). Pēc atbildētāju revīzijas sūdzības senāts ar trešo spriedumu revīzijas tiesvedībā atcēla apelācijas tiesas nolēmumu un nodeva lietu apelācijas tiesai atkārtotai izskatīšanai un nolēmuma pieņemšanai.

- 4 Apelācijas tiesa grozīja *Landgericht* spriedumu tādējādi, ka tā atbildētājiem noteica pienākumu sniegt informāciju par to, cik fonogrammu ar skaņdarbu “*Nur mir*” ir izgatavots un/vai piegādāts laikā no 2002. gada 22. decembra līdz 2021. gada 7. jūnijam, un nodot šo fonogrammu kopijas iznīcināšanas nolūkā, kā arī tā grozīja *Landgericht* spriedumu tiktāl, ciktāl tiek konstatēts zaudējumu atlīdzības pienākums; pārējā daļā tā prasību noraidīja. Ar iesniedzējtiesā iesniegto revīzijas sūdzību prasītāji turpina uzturēt savus kopš 2021. gada 7. jūnija celtos prasījumus. Atbildētāji lūdz noraidīt revīzijas sūdzību.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 5 Revīzijas sūdzības iznākums ir atkarīgs no Direktīvas 2001/29 5. panta 3. punkta interpretācijas.
- 6 Apelācijas tiesa noliedza pārkāpuma esamību par laikposmu kopš *UrhG* 51.a panta stāšanās spēkā 2021. gada 7. jūnijā. Tā pieņēma, ka prasījums par darbības pārtraukšanu nav pamatots un ka kopš 2021. gada 7. jūnija tiesības pieprasīt sniegt informāciju, nodot [kopijas] iznīcināšanas nolūkā un konstatēt zaudējumu atlīdzināšanu (vairs) nepastāv, jo ritma secības pārņemšana no skaņdarba “*Metall auf Metall*”, izmantojot *sampling*, ir stilizācija *UrhG* 51.a panta pirmā teikuma izpratnē likuma redakcijā, kas ir spēkā no iepriekš minētā datuma.
- 7 Revīzijas sūdzība ir jāapmierina, ja apelācijas tiesa ir nepareizi pieņēmusi, ka ritma secības pārņemšana no skaņdarba “*Metall auf Metall*”, izmantojot *sampling*, saskaņā ar *UrhG* 51.a panta pirmo teikumu likuma redakcijā, kas ir spēkā no 2021. gada 7. jūnija, ir atļauta izmantošana stilizācijas nolūkā un tādējādi nepastāv nedz prasītāju kā fonogrammas producentu vai izpildītāju izvirzīto blakustiesību pārkāpums, nedz pirmā prasītāja autortiesību pārkāpums.
- 8 Iesniedzējtiesa uzskata, ka apelācijas tiesa nav pieļāvusi tiesību kļūdu, konstatējot, ka ir pārkāptas prasītāju kā fonogrammas producentu un izpildītāju tiesības un ka pārņemtā ritma secība ir muzikāls darbs, kas var tikt aizsargāts ar autortiesībām.
- 9 Saskaņā ar *UrhG* 51.a panta pirmo teikumu ir atļauta publicēta darba reproducēšana, izplatīšana un izziņošana sabiedrībai karikatūras, parodijas un stilizācijas nolūkā. Šis noteikums attiecīgi ir piemērojams arī izpildītāja un fonogrammas producenta blakustiesībām.
- 10 *UrhG* 51.a pants kalpo Direktīvas 2001/29/EK 5. panta 3. punkta k) apakšpunkta un 4. punkta transponēšanai, un tāpēc tas ir jāinterpretē atbilstoši direktīvai.

- 11 Tā kā apstrīdētā ritma secības pārņemšana neizpilda muzikālā skaņdarba “*Metal auf Metal*” karikatūras vai parodijas priekšnosacījumus, strīdā izšķiroša nozīme ir tam, vai apstrīdētā pārņemšana ir veikta stilizācijas nolūkā *UrhG* 51.a panta kopsakarā ar Direktīvas 2001/29/EK 5. panta 3. punkta k) apakšpunktu izpratnē.
- 12 Par 1. prejudiciālo jautājumu: nepieciešams noskaidrot, vai [autortiesības] ierobežojošais tiesiskais regulējums attiecībā uz izmantošanu stilizācijas nolūkā Direktīvas 2001/29/EK 5. panta 3. punkta k) apakšpunkta izpratnē ir visiem pārējiem gadījumiem piemērojama norma, kas katrā ziņā attiecas uz māksliniecisku konfrontāciju ar jau iepriekš pastāvējušu darbu vai citu atsauces objektu, tostarp uz *sampling*, un vai stilizācijas jēdzienam ir piemērojami tādi ierobežojoši kritēriji kā prasība pēc humora, stila atdarināšanas vai veltījuma.
- 13 Apelācijas tiesa nav izdarījusi nekādus konstatējumus par jēdziena “*pastiche*” [latviešu valodas versijā “stilizācija”] nozīmi Eiropas Savienības dalībvalstu ikdienas valodu lietojumā. Jēdziena “*pastiche*” ierastās nozīmes amplitūda daudzu dalībvalstu valodās varētu sniegties no stila imitācijas līdz atkārtotām kombinācijām aranžējumos vai arī jaunām kompozīcijām, kas radītas no jau pastāvoša svešas izcelsmes materiāla. Šajā ziņā visām nozīmēm, lai cik atšķirīgas tās arī nebūtu sīkāka aplūkojumā, laikam jau kopīgs šķiet tas, ka tām piemīt atsaukšanās uz kaut ko jau pastāvošu.
- 14 Tas, ka stilizācija ir neregulēta vienā ierobežojošā noteikumā kopā ar parodiju un karikatūru, varētu liecināt par to, ka stilizācijai, parodijai un karikatūrai piemīt vienas un tās pašas būtiskās iezīmes. Saskaņā ar Tiesas judikatūru (spriedums, 2014. gada 3. septembris, *Deckmyn un Vrijheidsfonds*, C-201/13, 20. punkts) parodijas galvenās raksturiezīmes ir, pirmkārt, atsauce uz pastāvošu darbu, sniedzot pamanāmas atšķirības no tā, un, otrkārt, tā ir humora vai izsmiekla izpausme. Turpretī parodijas priekšnosacījums nav patstāvīga oriģinālrakstura uzrādīšana.
- 15 Saskaņā ar to arī stilizācijas būtiska iezīme, šķiet, katrā ziņā būtu saskatāma tajā, ka tā atsaucas uz jau pastāvošu darbu, sniedzot pamanāmas atšķirības no tā. Turpretī jautājums par to, vai papildus iepriekš minētajai iezīmei būtiska stilizācijas iezīme – tāpat kā parodijas un karikatūras gadījumā – ir humora vai izsmiekla izpausme vai arī būtiska tās iezīme ir ar autortiesībām aizsargāta objekta stila imitācija vai atsauce uz to veltījuma formā, nešķiet viennozīmīgi atbildams. Lai gan Direktīvas 2001/29/EK 5. panta 3. punkta k) apakšpunkts, tā kā tajā ir ietverts izņēmums no tās 2. un 3. pantā paredzētajām tiesībām, ir jāinterpretē šauri, šai interpretācijai ir jāļauj saglabāt šādi ieskicētā izņēmuma praktisko iedarbību un ievērot tā mērķi.
- 16 Uz “*pastiche*” attiecinātā izņēmuma mērķis varētu liecināt par to, ka šajā ierobežojošajā tiesiskajā regulējumā ir saskatāma visiem pārējiem gadījumiem piemērojama norma, kura katrā ziņā attiecas uz māksliniecisku konfrontāciju ar jau iepriekš pastāvējušu darbu vai citu atsauces objektu, tostarp uz *sampling*, un kurai nav nepieciešami vēl citi piemērojamības nosacījumi. Šajā ziņā Tiesa norāda

uz Direktīvas 2001/29/EK vispārīgajiem mērķiem, kuru vidū ir saskaņošana, kas palīdz īstenot iekšējā tirgus četras pamatbrīvības, kā arī saglabāt taisnīgu līdzsvaru tostarp autoru tiesībām un interesēm, no vienas puses, un šo aizsargāto darba izmantotāju tiesībām un interesēm, no otras puses (skat. C-201/13, 25. un 26. punkts).

- 17 Saskaņā ar to “*pastiche*” izņēmums, iespējams, varētu būt piemērojams, ja ir notikusi mākslinieciska konfrontācija ar izmantoto darbu. Ierobežojums attiecībā uz stilizāciju varētu tikt saprasts kā vispārējs ierobežojums par labu mākslinieciskai brīvībai.
- 18 No vienas puses, autoru, fonogrammu producentu un izpildītāju tiesības saskaņā ar Direktīvas 2001/29/EK 2. un 3. pantu bauda intelektuālā īpašuma aizsardzību atbilstoši ES Pamattiesību hartas 17. panta 2. punktam. No otras puses, uz darbu vai citu tiesību objektu izmantošanu karikatūru, parodiju vai stilizācijas vajadzībām var attiekties vārda brīvības vai mākslinieciskās brīvības aizsardzības joma. Tādējādi šajā lietā aplūkotā “audio fragmentu elektroniskās kopēšanas” (*sampling*) metode, ar kuru izmantotājs paņem audio fragmentu no fonogrammas un izmanto to jauna darba radīšanai, ir mākslinieciskās izpausmes veids, uz kuru attiecas ES Pamattiesību hartas 13. pantā aizsargātā mākslinieciskā brīvība.
- 19 Vācijas likumdevējam, ieviešot jauno *UrhG* 51.a panta ierobežojumu, padomā bija plašs stilizācijas jēdziens, kam, saglabājot taisnīgu līdzsvaru starp autoru tiesībām un interesēm, no vienas puses, un izmantotāju tiesībām un interesēm, no otras puses, it īpaši ir jāietver tādas prakses kā *sampling*, jo kultūras paņēmieni, kas izmanto citēšanu, imitēšanu un atsaukšanos, ir raksturīgi gan intertekstualitātei, gan mūsdienīgai kultūras jaunradei un komunikācijai “sociālajā tīmeklī”.
- 20 Par 2. prejudiciālo jautājumu: ir arī jāprecizē, kad Direktīvas 2001/29/EK 5. panta 3. punkta k) apakšpunkta izpratnē konstatējama izmantošana “stilizācijās” [vācu valodas versijā “*zum Zwecke*”, proti, stilizācijas “nolūkā”]. Iesniedzējtiesa uzskata, ka šajā ziņā būtu jāpietiek ar konstatējumu, ka izmantošanu stilizācijā atpazīst tas, kam ir zināms autortiesību aizsardzības objekts, uz kuru [stilizācija] atsaucas, un kam piemīt stilizācijas uztverei nepieciešamā intelektuālā izpratne.
- 21 Uzdotie prejudiciālie jautājumi ir svarīgi lietas izlemšanai. Pirmais prejudiciālais jautājums ir svarīgs lietas izlemšanai, ņemot vērā apelācijas instances tiesas konstatējumus, ka, lai gan muzikālais skaņdarbs “*Nur mir*” atsaucas uz pārņemto ritma secību no “*Metall auf Metall*”, tas tajā pašā laikā sniedz pamanāmas atšķirības no tās un nedz imitē no “*Metall auf Metall*” pārņemtās ritma secības stilu, nedz arī ir humora vai izsmiekla izpausme. Otrais prejudiciālais jautājums ir svarīgs lietas izlemšanai saistībā ar to, ka apelācijas tiesa nav konstatējusi atbildētāju nodomu, jo uzskatīja, ka nav nepieciešams konstatēt apstrādātāja uz atdarināšanu vai veltījumu vērstu nodomu.

- 22 Direktīvas 2001/29/EK 5. panta 5. punktā ir ņemts vērā mērķis panākt taisnīgu tiesību un interešu līdzsvaru. Saskaņā ar to direktīvas 5. pantā paredzētos izņēmumus un ierobežojumus piemēro tikai dažos īpašos gadījumos, kas nav pretrunā ar darba vai cita tiesību objekta parasto izmantošanu un nepamatoti neskar tiesību subjekta likumīgās intereses (“trīs posmu pārbaude”). Saskaņā ar apelācijas tiesas konstatēto šajā lietā šie priekšnosacījumi ir izpildīti.

DARBA VERSIJA